väljenduda kõige jõulisemalt just säärases krobelises vormis.

J. Kärner, Eesti uuemad luuletajad (1925), essee J. Barbarusest. *F. T.*

BARK, Moritz Ernst (Ernesto) Heinrich, sünd. 1859. a. Laiuse klk. Kaave mõisa omaniku pojana, õppis lühikest aega Riia polütehnikumis, võttis 1877 Türgi sõjast osa, käis Leipzigis ja mujal mitmesugustes õppeasutustes. 1880. a. ümber (1881 ?) andis ta Šveitsis lühikest aega välja sotsiaaldemokraatlikku lehte »Balti Föderalist«, milles ta Läänemere-äärseid rahvaid Vene riigi lagunemise puhul kutsus ühinemisele; avaldas Berliinis 1882. a. raamatu »Russlands Culturbedeutung«. Oli m. s. A. Didoga (vt.) tuttav ja kirjavahetuses. Tuli hiljemini Venemaale tagasi, kus ta endise tegevuse pärast välismaal kohe kinni võeti ja Siberisse saadeti. Põgenes sealt, elatas ennast mõnd aega Itaalias ja mujal mitmes. teenistusega ning asus lõpuks jäädavalt Hispaaniasse; naitus siin hispaanlannaga ja oli tegev keeleõpetajana, kirjanikuna ja mitme vabameelse ettevõtte liikmena, m. s. ühe suurema keelte-õppeasutuse juhatajaks ja hiljemini ajakirja »Economía Social'i« toimetajaks. Suri täiesti hispaniseerituna lühikest aega enne ilmasõja puhkemist (1914) Madridis lasterikka perekonna isana.

Eesti ajaloo arhiiv, nr. 3; Tartu gümn. õpil. album, lk. 214; Fr. Tuglas, Teekond Hispaania[II] (1923), pt. 10. *A. Kr.*

BATHORY, Stephan, sünd. 1533. a. Semigradi vojevooda pojana, sai 1576. a. Poola kuningaks. B. seadis oma valitsemise alul endale tähtsamaks ülesandeks tagasi võita venelastelt nende vallutatud Poola-Leedu ala. Kuigi Moskva valitseja Ivan Julm 1577. a. teostas enam-vähem õnnestunud sõjakäigu Liivi alale, mis vene võimule polnud alistatud, muutus aga tema sõjaõnn järgmisel a. Selle a. oktoobris sai vene vägi Võnnu all rootslasilt ja poolakailt raskesti lüüa. 1579. a. sooritas St. B. suure sõjaretke venelaste vastu, vallutas Polotski ja rea vene kindlustusi. Kui Poola kuninga viimne sõjakäik Vene vastu 1581. a. ei annud soovitud tagajärgi, tehti võitlevate poolte vahel paavst Gregorius XIII saadiku Ant. Possevino (vt.) vahesobitusel 15. I 1582. a. Sapolje vaherahu kümneks a., mille järgi Vene tsaar oli sunnitud loobuma Liivimaast. Tartu piiskopkond, mis ligemale veerandsada a. venelaste käes olnud, läks nüüd poolakate kätte. — Osav ja vapper sõjamees, oli St. B. oma aja kohta ka tubli haridusega, samuti tark ja energiline valitseja. Kuigi tal puudus usuline fanatism, pidas ta siiski jesuiite kõlvuliseks abinõuks oma võimu kindlustamisel, mille tõttu toetas rohkesti nende ordut ja katoliiklikku reaktsiooni tema võimule alluvais mais. Samasugust rekatoliseerimispolitikat ühenduses poolastamisega ajas B. ka Liivimaal, eriti endises Tartu piiskopkonnas, kus Poola valitsust ei sidunud Liivi muude osade kohta maksvad kapitulatsioonitingimused, mille tõttu siin võidi vabamalt talitada. Alistatud Liivi rekatoliseerimise juhtivaks keskuseks sai Võnnu, kuhu asutati piiskopkond. Nii linnades kui maal asutati uusi katoliku kirikuid, rõhuti evangeelseid jutlustajaid ja püüti rahvast igasuguste abinõudega katoliku usku tagasi tõmmata. Liivi valitsemine seati 1582. a. antud *Constitutiones Livoniae* järele uutele alustele. Kogu maa jagati Võnnu, Tartu ja Pärnu presidentkonda, mille juhtijail oli kõrgem administratiivne ja sõjaline võim. Presidentkonnad jagunesid starostkondadesse, millede eesotsas olid starostid. Kogu maavalitsemine allus Poola kuningavõimu esindajale - administraatorile. Ametnikud määrati poolakaist, leedulasist ja Poola poole üle läinud liivimaalasist. — Riigi sisepolitikas toetus St. B. keskklassidele, šljahtale, et murda Poola suurnikkude võimu, kuid otsis mõnikord toetust ka talupoegadelt. B. esines ka Liivi talurahva eestkostjana, saates sel puhul käreda läkituse siinsele aadlile Neuermühleni maapäeval 21. XI 1586. a., mille aga aadel puiklevalt tagasi lükkas. Alanud vaidlus jäi otsustamata, sest kuningas suri s. a. detsembris.

Энц. слов. (нов.) Брокг.-Эфр. V; В. Новодворскій, Борьба за Ливонію между Москвою и Рѣчью Посполитою (1904); P. Pierling, Tsars et papes (1890). *H Kr.*

BAUER, Felix Rudolf, Vene ratsaväe kindral, üks Peeter Suure väejuhtidest Põhja sõjas, sünd. a. 1667 Holsteinis, astus lihtsõdurina Liivimaal asuvasse rootsi dragunite rügementi, läks Narva piiramise ajal sept. 1700 venelaste poole üle ja tõusis seal varssi silmapaistvale kohale. A. 1702 võttis B. osa Šeremetjevi ülemjuhatusel Hummuli lahingust, a. 1704 Tartu ning Narva vallutamisest ja sai siis Peetrilt ülesande kindr. Schlippenbachi Tallinna ümbruskonnast eemale tõrjuda. Aa. 1705—09 teotses B. väljaspool Liivimaad, pöördus peale Poltaava lahingut jälle tagasi Baltimaile, võttis okt. 1709 kuni juunini 1710 osa Riia piiramisest, vallutas 12. VIII 1710 Pärnu ja pöördus siis Tallinna vastu, kus asi täielise piiramiseni ei jõudnudki. Vist algusest peale on B. arvestanud linna peatset üleandmist. Tallinna põgenenud Eestimaa rüütelkond ei olnud Rootsi reduktsiooni tagajärjel mitte valitsuse vahetuse vastu, ehk ta seda küll ei tahtnud avalikult näidata; sama meeleolu valitses ka linna raes, kuna kodanikud olid Rootsi valitsusele loiaalsed. Ka-